

*Europa Zero Zabor komunitateak
ahalduntzeko eta baliabideekin duten
harremana berraztertzeko sortu zen.
Gero eta eskualde gehiagotan,
herrietako taldeak, enpresak eta
hiritako funtzionarioak urrats
nabarmenak egiten ari dira, gure
gizartean hondakinak ezabatzeko.*

KASUAREN AZTERKETA

#3

Azaroa 2014

VRHNIKA AITZINDARI ESLOVENIARRAK

**2001. urtera arte hondakinak gaika biltzeko nazio-
helbururik ez zuen herrialde honetan, Vrhnika udalerri
esloveniar txikiaren kasuak erakusten digu nola
komunitate batek denbora laburrean zero zaborrerantz
urratsak egin ditzakeen.**

**Nola lortu zuen komunitate txiki horrek 20 urtean hondakin
gehienak zabortegian botatzeari utzi eta birziklatzera igarotzea?**

Mendebaldeko Europako nazio askok duten birziklatzeko tradizioarik izan gabe, 18.000 biztanle dituen komunitate honek gaintitu egin ditu Europa osoan egokien ezarritako programen bidez erdietsi diren birziklatze-tasak, hiri-hondakin solidoen gaikako bilketaren % 76,17ra iristea lortu du, eta hurrengo 5 urteetan % 82 lortzeko helburua du.

Estrategia nazionala herrialdean nagusi diren zabortegeien ordez erraustegiak bultzatzea bada ere, eta gaikako bilketaren tasa % 42koa izan arren (2012ko datuen arabera), erraustegien aurkako mugimenduak ugaritu egin dira, eta zero zaborra sortzeko irtenbideei emandako babesak gero eta handiagoa da. Mugarik gabeko Ekologistak Liublianango egoitza duen eta herrialde osoko ahaleginak koordinatzen dituen GKE bat da. Eta Vrhnika Zero Zabor udalerriz izateko bidean eman beharreko pausuak babesten ditu.

Nola lortu zuen komunitate txiki honek 20 urtean hondakin gehienak zabortegeian botatzeari utzi eta birziklatzera igarotzea?

Aldatzen lehenak

1994an, hiriko zabortegeien instalazioak beren mugara iristen ari ziren. Kostuak bizkor handitu ziren, instalazioen edukiera gutxitzean, eta bertako agintariak hautabideak bilatzeari ekin zioten. KPV (Komunalno Podjetje Vrhnika) hondakinak kudeatzen dituen erakunde publikoko bi langilek Udala konbentzitu zuten hondakinak gaika biltzeko, irtenbidea zela esanez, nahiz eta une hartan Eslovenian horrela pentsatzen zuen inor ez egon, eta gaikako bilketa egiteko helburu nazionalak artean finkatuta ez eduki.

Orduan aukerarik garestiena bazen ere, hurrengo urteetan, zalantzarik gabe, zero zaborrerantzko bidea jorratzearen ondorioz, baliabideak aurreztu ahal izan

ditu udalerririk. 2004. urteaz geroztik, zabortegeko tasak nabarmen handitu ziren Eslovenian, tonako 130 euro arte. 2000tik hona, Vrhnika hondakinak zabortegeira eramateko ordaintzen duena erdira jaitzi da, gaikako bilketa izandako gorakadari esker.

Hala bada, Udalak 1994an gaikako bilketa egiteko eredu bat onartu eta gero, lehenengo urratsa hondakinak kudeatzeko modu berri horretarako behar ziren logistika eta lege-esparrua sortzea izan zen. Hasiera batean, birziklagarriak diren hondakinak (beira, paper eta kartoia, plastikozko eta metalezko ontziak), errefusa, hondakin organikoak, hondakin arriskutsuak eta handiak, eta eraikuntzako eta eraispeneko hondakinak gaika jasotzera bideratu ziren jarduerak.

Hiri-hondakin birziklagarriak kaleetan kokatutako "eko-irla" izenekoetan biltzen ziren. Hiritarrek bertara eramanez zitzaketen beira, papera eta kartoia eta beste ontzi batzuk. Hondakin birziklaezinak eta organikoak atez ate jasotzen ziren. 2002an, KPVk KOKO izeneko kanpaina bati hasiera eman zion, eta haren bidez bizilagunei eskatu zitzaizkien jatorrian bereizitako material birziklagarriak zuzenean bilketa-zentro batera eramateko. Bertan, gaur egun oraindik ere, zaborra pisatzen da, eta bizilagunei puntuak ematen zaizkie sari moduan, eta gero, puntu horiek hondakinen bilketaren hileko fakturaren zenbatekoa jaisteko balio dute. Sortu besteko ordainketaren eskema hori mota horretako lehenengoa izan zen Eslovenian, eta gaur egun urteko 30 tona hondakin gutxi gorabehera jasotzen dira horren bidez, bilketa-zerbitzuen beharrik gabe.

Hondakinak sortzeagatikotasek jaisten jarraitzen dute

Azken urteotan, bildu diren etxeko hondakin arriskutsuen kopuruak jaitzi egin dira, neurri batean bizilagunek lehendik zituztenak aldamenetik kendu dituztelako, eta, neurri batean, baita ere, ekoizleen erantzukizuna hedatu delako hondakin mota

- **Vrhnika biztanleria: 18.000 lagun**
- **2004an pertsonako 201 kg errefus sortzetik 2013an pertsonako 80 kg sortzera igaro da.**

batzuetara, hala nola bateria eta metagailuetara. 2000tik hasita, biztanleek hondakin arriskutsuak bazter ditzakete, halaber, hondakin horiek biltzeko kanpainetan, urtean bitan.

Ekipamendu berezia duten kamioiak udalerrri osoan zehaztutako lekuetan geratzen dira hondakin arriskutsuak jasotzeko, eta gaika biltzen dira. Oro har, hondakin arriskutsuak biltzeko kanpainetan parte hartzen duten biztanleen kopurua handitu egin da, eta biltzen den hondakin-kopurua, aldiz, jaitsi egin da.

Hondakin birziklaezinak ere murriztu egin dira azken urteetan. Hasierako faseetan, errefusaren atez ateko bilketa astean behin egiten zen. Sentikortzeko kanpainen bidez, KPVk errefusa biltzeko maiztasuna jaitsi du: 2011n hilean bitan, eta 2013tik aurrera hilean behin. **2004n pertsonako 201 kg errefus sortzen baldin baziren ere, ekintza horien bidez, kopuru hori pertsonako 80 kg-ra jaistea lortu da 2013an.**

KPVk biztanleei beste aukera bat ere eskaini zien, alegia, hondakin organikoak atez ate biltzea, edukiontzi berezietan, edo etxeko konposta egiteko kitak

jasotzea. Kanpaina publikoen harira (maskota gisa erabilitako zizarea barne) gaikako bilketa bultzatu zen, ondorioz birziklatze tasak handituz. 2001n, KPV etxean konposta egitea sustatzeko kanpaina bati hasiera eman zion, eta aurreikusita daukate datozen urteetan kanpaina gehiago egitea, sortutako hondakinak, oro har, murrizteko.

Hondakin handiak bi modutan biltzen dira: biztanleek KPVren bilketa-zentroan zuzenean utzi ditzakete, edo KPVri eska diezaioke etxeetan biltzeko. Hondakin handi guztiak desmuntatzen dira, eta material gehienak birziklatu egiten dira.

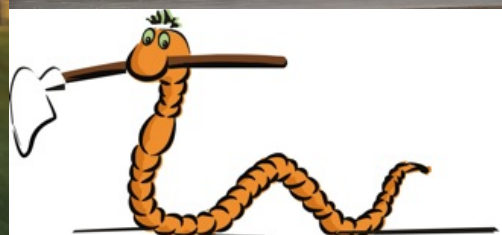
Komunitatearekin lanean

KPVk egiten dituen jarduerak oinarritu ditu sentikortzeko kanpaina koordinatu batean, Vrhnika biztanlerik gazteenengandik hasita: eskola-umeak. Bere iritziz, hori da herritarren jokabide zein jarreretan edozein aldaketa egiteko abiapuntua. Hala bada, edukiontziak eraman ziren eskoletara, eta beharpenak egin zitzaizkien hondakinak jatorrian sailkatuta

biltzeko tarifetan. Sistema horren bidez, eskolek asko aurrezten dute, eta, hala, gaur egun, Vrhnika eskola eta haurtzaindegi guztiek hondakinak jatorrian bereizten dituzte. KPVk hondakinei buruzko ekitaldiak antolatu ditu eskoletan, hala nola:

hondakinak erabiliz prestatutako moda-desfile bat, bisita gidatuak bilketa-zentrora, eta bilketa-unitateak, eskoletan hondakin mota jakin batzuk biltzeko.

Konpainiak hitzaldi hezigarriak ere eskaintzen ditu, 5 talde desberdinetara zuzenduta, eskolaurreko umeengandik hasi eta unibertsitateko ikasleenganaino. Urtean Eslovenia osotik etorritako 1.500 haur eta gaztek entzuten dituzte hitzaldiak, eta hori oso kopuru handia da, 2 milioi biztanle besterik ez duen herrialde batean. 2006an, KPVk lehen mailako eskoletan ikastaro bat kofinantzatu zuen, ikasleentzako berariazko prestakuntza eta hezkuntza-material bereziak barnean zeudela. Ikastaroak diziplina anitzeko ikuspegia izan zuen, hainbat ingurumen-arazo aztertzeko, hondakinak barne; era horretan, irakasleen pedagogia-gaitasunez baliatu ziren haur eta gurasoengana iristeko.

Arrakasta horretan oinarrituta, KPV enpresekin lan egiten hasi zen. Hondakinak kudeatzeko merkataritzako kontratu bereziak garatu zituen, eta horien barruan sartu ziren hondakinak jatorrian bereizita nola aurreztu jakiteko kontsultak. Enpresek erantzun positiboa eman zuten –hainbatek KPVri laguntza ere eskatu zioten, bertako hondakin-fluxuak kontrolatzeko–, eta jatorrian gaikako bilketa antolatu zuten. Hala bada, KPVk murrizketa nabarmena hauteman zuen paper-, kartoi- eta plastiko-kopuruetan, errefusaren fluxuan.

Hortik abiatuta, KPV udalerritik kanpoko enpresekin hasi zen lanean, hondakinak gaika biltzea arautzen duen ISO arau bat ezarriz.

KPVk, era berean, ahaleginak egin zituen herritarrek hondakinak hautemateko modua azaltzeko, zikina, usain txarrekoa eta baliotsua ez den zerbait bezala ikusten baitituzte. Kamioi zuriak lorez pintatu zituzten, edukiontzia erregulartasunez garbitu zituzten, eta KPVren bilketa-zentrorako sarbide atsegina egin zuten: parke bat, zelaia eta loreak. Inguruko zaborteak birgaitu egin zen. Berez, eremua arrakasta handiz berritu zen, eta telebistako kamerari talde batek zentroari buruzko historia filmatzeko bisitatu zuenean, galdu egin zen, zaborra zuen leku zikin bat bilatzen ari zela.

“Enpresek erantzun positiboa eman zuten”

Horren orde, parke atsegina eta urmael bat aurkitu zituzten, eta urmaelean igerian ari ziren ahateak! Filmazio-taldeko kideek hondakinez zuten ideia hobera aldatu zen egun hartan.

Hondakinak kudeatzen dituen enpresak ere publikoarengana iristeko modu tradizionalagoak aztertu ditu, hondakinak baliabide bezala aurkezteko helburuaz. Bilketa-kamioietan, sustapen-mezu laburrak inprimatu dira, herritarrek hondakinak sailkatzera bultzatzen dituztenak.

KPVk aldizkari bat argitaratu ere egiten du, hondakinen inguruko arazoei buruz informatzeko, eta, horrez gain, hitzaldiak eskaini eta gaiari buruzko kanpainak antolatzen ditu. Hondakinen bilketari buruzko informazioa irratian ematen da, postaz bidaltzen da hondakinen bilketari dagozkion fakturekin batera, tokiko egunkarietan argitaratzen da eta publizitate-hesietan ipintzen da. Komunikazioa demografia-talde zehatzei eta taldeen berezko ezaugarriei egokitzen zaie.

Vrhnikan egindako sentikortzeko kanpainak arrakastatsuak izan dira, horien bidez bizilagunak animatu baitira hondakinen arazoez eta udalerrian lortutako emaitzez pentsatzera eta hitz egitera. Sentikortze horrek giro positiboa sortu du, udalerrian izandako emaitza onak indartu ditu, eta efektu biderkatzaile erreala izan du, barrutiaz harago, Vrhnikako biztanleek beren esperientzia positiboak partekatzen baitituzte beste leku batzuetako lagun eta kideekin.

Hondakinen prebentzioa

Vrhnikan hondakinen prebentziorako neurri batzuk gauzatzen hasi dira. 2014an, KPVk abian jarri du berrerabilpenerako zentro bat, DEPO izenekoa, birziklatutako hondakinak ondasun desiragarri bihurtzeko eta bestela zabortegietara eramango lirakeen elementuak berreskuratzen. Objektuak konpondu eta eguneratzen dira, edo dituzten pieza erabilgarriak desmuntatzen dira beste objektu bat bihurtzeko, eta gero, saldu egiten dira arrazoizko prezioetan. Zentroa guztiz arrakastatsua izan da, eta etorkizun hurbilean hiriaren erdigunera lekualdatzea pentsatzen ari dira.

Liublianan egoitza duen Mugarik gabeko Ekologistak izeneko GKErekin lankidetzan, Vrhnikako haurtzaindegi batek proiektu pilotu bati hasiera eman dio, bertako bezero txikitxoentzat pixoihal berrerabilgarriak merkaturatzeko eta, horrela, erabili eta botatzeko pixoihalak zabortegietara eramatea saihesteko.

esloveniarra den hiriak –Vrhnika udalerriak– jakinarazi zuen Eslovenian lehenengo ZW udalerrri bihurtzeko asmoa zuela. Vrhnikak helburu hauek lortu nahi ditu 2021. urterako: biztanleko 300 kg hondakin sortzea, biztanleko 70 kg errefus soilik, eta gaikako bilketaren % 82. Helburu horiek bat egiten dute zero zabor jomugara iristeko asmoa azaldu duen lehenengo hiri europarraren helburuekin Capannori (Italia). Orain arte egindako aurrerapen azkarra eta lidergo indartsua ikusita, ez dago helburu hori lortuko ez dutela pentsatzeko arrazoirik.

Aimee Van Vliet

Itzulpena: ZERO ZABOR Ingurumen Baberako Elkarte

Vrhnikaren etorkizuna

2014ko urtarrilean, Mugarik gabeko Ekologistak erakundea Zero Waste Europe sareko kide bihurtu zen. 2014ko otsailean, gaikako bilketan txapeldun

Iturriak

KPV - Komunalno Podjetje Vrhnika, Annual Reports, Zero Waste Plan until 2020 - <http://www.kpv.si/>
Društvo Ekologi brez meja / Ecologistas sin Fronteras - www.ebm.si
Zero Waste Slovenia - <http://ebm.si/zw/>

Informazio gehiago hemen:

www.zerowasteurope.eu
www.facebook.com/ZeroWasteEurope

Harremanetarako:

info@zerowasteurope.eu
Twitter @zerowasteurope